

As a result of this, the Dutch system is well supported by the Dutch plant breeding industry.

Procedural aspects of cooperation. After the application forms have been completed and the registration and research fees have been paid, the applicant is requested to submit seed or plant material ('identity material'), which is then sown or planted by one of the institutes performing the research (in most cases Naktuinbouw). In one or two growing seasons it is investigated whether the submitted 'identity material' conforms to the requirements concerning distinctness from all existing varieties, uniformity and stability. The proposed variety name and novelty are checked by the Plant Variety Office. If the research takes longer than a year an interim report shall be provided each year. Once the research has been concluded, the results are recorded in a final report. If the candidate variety is found to meet the aforementioned conditions the final report shall be accompanied by a description of the variety. These documents form the basis for the granting of Plant Breeders' Rights. If the candidate variety does not meet the conditions, a negative final report shall be provided. The varieties that are granted Dutch Plant Breeders' Rights are included in the Dutch National Variety Register of the Board for Plant Varieties. The variety descriptions can be downloaded from Naktuinbouw's website (www.naktuinbouw.nl).

УДК 361.526.32

Гринів Світлана, канд. с.-г. наук,

Мізерна Наталія,

Носуля Аліна

Український інститут експертизи сортів рослин

м. Київ, Україна

ВСТАНОВЛЕННЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗАРЕЄСТРОВАНОВОГО СТУПЕНЯ ПРОЯВУ ІДЕНТИФІКАЦІЙНИХ ОЗНАК СОРТУ ТА ЙОГО ОДНОРІДНОСТІ ПРИ ОБІГУ У ВИРОБНИЦТВІ

Одним із напрямів роботи Українського інституту експертизи сортів рослин є забезпечення проведення перевірки збереженості сорту рослин, а саме як власник, що отримав патент на сорт, зберігає його ознаки, що були зафіксовані при державній реєстрації. Впродовж строку чинності патенту на сорт, згідно ст. 48 Закону України «Про охорону прав на сорт рослин», його власник зобов'язаний зберігати сорт, підтримуючи в незмінному вигляді ознаки, які були зафіксовані при державній реєстрації сорту [1].

Перевірка збереженості сорту є надійним захистом від проникнення на ринок України сортів, які не відповідають сучасним вимогам до сорту, вона здатна захистити ринок насіння від нетипового та засміченого насінневого матеріалу, і в цілому створити в Україні конкурентоспроможні ринки сортів та насіння.

Український інститут експертизи сортів рослин у 2015 році, згідно Порядку перевірки збереженості сорту рослин, організував та провів

перевірку 47 сортів рослин озимого типу розвитку. Перевірка сорту починається з дати отримання патенту, її періодичність залежить від способу запилення виду рослин. Самозапильні види підлягають перевірці кожні 5 років, нестрогі самозапильні види – 4, а вже овочеві культури та облігатні перехреснозапильні види – кожні 3 роки. Контролю збереженості сорту підлягають сорти всіх видів рослин, на які надана правова охорона, крім деревних та кущових видів [2].

Перевірка збереженості сорту полягає в порівнянні морфологічних описів за ідентифікаційними ознаками зразка сорту, поданого власником при державній реєстрації (еталонний зразок) з описом зразка, наданого власником для проведення перевірки (контрольний зразок). Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту проводять згідно Методики проведення експертизи на відмінність, однорідність та стабільність відповідного ботанічного таксона [3]. Опис ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні, кількісні, псевдоякісні). Для оцінки прояву ознак, за визначення відмінності і однорідності, використовують ознаки і коди, що наведені в Таблиці ознак відповідної Методики, необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів і складає кодову формулу сорту, що необхідна для проведення порівняння. Ідентичність сорту підтверджується якщо за виявленням його ознак двох зразків кодові формули є ідентичними.

Сорт відповідає умові однорідності, якщо кількість нетипових рослин не перевищує норми та з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками.

У 2015 році дослідження проводили на 3 пунктах випробування: Білоцерківській лабораторії філії УІЕСР Київський ОДЦЕСР (пшениця м'яка, пшениця тверда, ячмінь), Бородянській лабораторії філії УІЕСР Київський ОДЦЕСР (жито, тритикале), Іллінецькій лабораторії філії УІЕСР Вінницький ОДЦЕСР (ріпак).

Польові дослідження проводили за загальноприйнятою технологією вирощування, протягом одного вегетаційного періоду, закладку проводять у блоці, де здійснюється експертиза на ВОС відповідного виду.

У результаті проведених досліджень встановлено автентичність 47 сортів шляхом порівняння кодової формули контрольного зразка з кодовою формулою еталонного зразка. Відмічено високий рівень однорідності всіх сортів.

Сорти, що підлягали перевірці збереженості сорту у 2015 році, підтвердили свою патентоспроможність та мають право на подальший обіг у виробництві.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про охорону прав на сорти рослин»: за станом на 02.03.2014 р.; Верховна Рада України; Закон від 21.04.1993 № 3116-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3116-12>.

2. Порядок перевірки збереженості сортів рослин // Охорона прав на сорти рослин : офіц. бюл. – К. : Алефа, 2003. – Вип. 4. – С. 184–191.

3. Методики проведення експертизи на відмінність, однорідність та стабільність [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sops.gov.ua/index.php/vidannya-2/metodiki/vos>.

УДК 34.037:347.77

Кісіль Наталія, канд. с.-г. наук

НДЦ судової експертизи з питань інтелектуальної власності

м. Київ, Україна

ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАЇВ ЗА ВИРІШЕННЯ СПОРІВ ПРО ВИЗНАННЯ ТА ПОРУШЕННЯ ПРАВ НА СОРТИ РОСЛИН

Одним із шляхів забезпечення захисту прав та законних інтересів селекціонерів є надання їм прав на володіння, користування та розпоряджання результатами своєї інтелектуальної праці, отримання винагороди за використання своїх сортів. Як член Міжнародного союзу з охорони нових сортів рослин, Україна бере на себе зобов'язання охороняти права селекціонерів на основі принципів, які отримали міжнародне визнання і підтримку.

Згідно ст. 54 Закону України «Про охорону прав на сорти рослин» особа, права якої на сорт порушені, може звернутися до суду за захистом своїх прав. Захист права інтелектуальної власності здійснюється в кримінально-правовому, адміністративно-правовому та цивільно-правовому порядку. При цьому, особи, що займаються досудовим розслідуванням або наділені виключними повноваженнями на здійснення правосуддя, у переважній більшості не володіють спеціальними знаннями у сфері інтелектуальної власності і тому не можуть об'єктивно оцінити докази. В таких випадках виникає потреба в залученні до справи осіб, які володіють спеціальними знаннями у цій галузі. Власне природа спеціальних знань експерта передусім обумовлена знаннями властивостей та ознак об'єктів права інтелектуальної власності, закономірностей їхнього створення та використання, а також методів та засобів, що використовуються для вирішення поставлених завдань.

Відповідно до Закону України «Про судову експертизу» суб'єктами судово-експертної діяльності є фахівці, які мають відповідну вищу освіту, освітньо-кваліфікаційний рівень не нижче спеціаліста, пройшли відповідну підготовку та в установленому законом порядку отримали кваліфікацію судового експерта за відповідною експертною спеціальністю у сфері інтелектуальної власності.

В Україні кваліфікація судового експерта у сфері інтелектуальної власності присвоюється з 2002 р., коли наказом Міністерства юстиції України № 4/5 від 17.01.2002 р. у доповнення до Переліку основних видів судових